

Rapport

ungTEKSTakershus

Aktivitet i 2018

Hva er UNG TEKST?

UNG TEKST er et talentutviklingsprosjekt for unge dramatikere drevet av Akershus Teater, støttet av Akershus Fylkeskommune.

Hvorfor tekst?

Det er flere årsaker til at Akershus Teater har valgt tekst som satsningsområde for vårt talentprogram, framfor andre områder innen teatret som for eksempel skuespillerkunst.

Teksten er utgangspunktet for enhver teaterproduksjon. Fra et godt manus vokser en god forestilling fram. Dette er også gyldig i forestillinger som ikke følger tradisjonelle rammer for innholdsproduksjon. Alle forestillinger har en tekst – med det underforstått de idéene som ligger bak, historiene vi vil fortelle, meningene vi vil ha fram. Den skapende kunstnerens tankemateriale er grunnlaget for at det i det hele tatt eksisterer teater. Sett fra motsatt vinkel er teatrets funksjon å være en arena der idéer kan ytres. Det er de skrivende, skapende kunstnerne som danner grunnlaget for det ferdige scenekunstverket, før de utøvende kunstnerne kommer på banen med sine bidrag.

Akershus Teater ser det som vårt ansvar å sørge for at unge dramatikere får muligheten til å utvikle seg og finne sin stemme. Norsk teater trenger de sterke stemmene. Men for at de sterke stemmene skal få fotfeste, så trenger de kunnskap, veiledning og arenaer der de kan utvikle sine ferdigheter. UNG TEKST er en slik arena.

I et velfungerende demokrati spiller kunsten en sentral rolle. Det slås tydelig fast i den nye Kulturmeldinga:

«Kunst og kultur er ytringar med samfunnsbyggjande kraft, og kulturpolitikken skal byggje på ytringsfridom og toleranse. Kulturlivet og sivilsamfunnet er føresetnader for danning og ei opplyst offentlegheit, og dermed ei investering i demokratiet.»

Meld. St. 8 (2018–2019)

Teater er et demokratisk forum for meningsutveksling og kritiske spørsmål til oss selv og andre, et rom for refleksjon og undring over samfunn, relasjoner og tilværelse.

De litterære kunstartenes egenart, i kontrast til andre arenaer for offentlig ordskifte som journalistikk og politikk, er at de danner en annen type rom for indre refleksjon hos mottakeren, rom for fantasi og for utvikling av empati. Scenekunsten byr på former for ytringsriksdom og refleksjonsriksdom som er unike for teatret. I dramatisk kunst kan motstridende sannheter kan brytes mot hverandre i en og

samme gripende fortelling, og gjennom dette utvide vår horisont som publikummere og samfunnsborgere.

Å mestre et medium med slike muligheter krever ferdigheter. Disse ferdighetene må utvikles over tid, og med veiledning fra erfarne fagfolk. UNG TEKST tilbyr nettopp dette: Utvikling av ferdigheter over tid, muligheten til å prøve og feile, skrive og skrive om, under kyndig veiledning fra erfarne kunstnere, ledende på sine felt.

Det finnes allerede gode tilbud i vårt fylke til de som ønsker å stå på scenen. Akershus har et sterkt amatørteatermiljø, gode dramalinjer, og huser også Romerike Folkehøgskole, en av Norges fremste folkehøgskoler for teater. For unge skuespillere finnes mulighetene og tilbudet. Vårt tilbud om utvikling for de skrivende talentene fyller et hull der det før manglet tilbud i vår region.

Talentutvikling

Vi som jobber med UNG TEKST er opptatt av at det ikke legges til grunn en elitistisk forståelse av begrepet «talent». Vi går ut ifra at alle i utgangspunktet har et talent for å skrive. Alle kan uttrykke seg, og alle har noe på hjertet. Noen vil ha større forutsetninger for å kunne formulere sine tanker som ord, men hva av dette som er tillærte egenskaper, hva som er sosialt, kulturelt eller økonomisk betinget, og hva som er medfødt er svært vanskelig å bedømme. Det er dessuten ikke vår jobb å gjøre den typen vurderinger, og vi skal heller ikke legge slike vurderinger til grunn for vårt arbeid. Vår holdning til unge mennesker kan ikke og skal ikke være diskriminerende. Det som er viktig for oss er at alle ungdommer vi kommer i kontakt med blir anerkjent for de ytringene de ønsker å komme med, og at vi møter dem på det nivået de er akkurat nå – uavhengig av årsakene som ligger bak hvilket nivå de er på. Vår jobb er å møte dem med profesjonell veiledning tilpasset ungdommens uttrykksbehov, eksisterende ferdigheter og kunnskap, og stadig hjelpe dem til neste nivå i sin utvikling.

Deltakerne

Hvem er deltakerne i UNG TEKST?

Vi retter oss hovedsakelig mot aldersgruppen 15 – 25, og ser at våre deltakere grovt skissert deler seg i tre kategorier: Ungdommer i videregående skole som har oppdaget sin skriveinteresse, studenter som ved siden av en akademisk utdanning ønsker å arbeide kreativt med skrijving, og unge, profesjonelle skuespillere som sikter seg inn på en karriere som skapende og ikke kun utøvende kunstnere. Flere av disse har også nedslagsfelt i spoken word-miljøet.

Selv om vår kjernemålgruppe er 15 – 25, ser vi at det er ugunstig å være veldig strenge på disse aldersgrensene. En ungdomsskoleelev med skriveglød skal kunne komme til oss og få tilbakemelding ut i fra sine behov. Vi ønsker også å være en brobygger for skribenter eller utøvere som er på vei ut i arbeidslivet. I kulturfeltet vil det ofte ta noen forsøk å finne fotfestet sitt, og man kan fort være noe eldre enn kjernemålgruppa vår før man finner veien opp og frem. Disse unge aspirerende dramatikerne vil vi også gi et løft.

Mangfold

Vi er opptatt av å oppdage og nå ut til de ungdommene som ikke nødvendigvis av seg selv søker seg til teatret. Dette gjelder både ungdom i innvandrer miljøer som kanskje ikke får kunnskapen om norsk teatermiljø via sine foresatte, og ungdom i ikke-urbane strøk der det er lang vei til nærmeste teater tilbud.

Det er svært viktig for UNG TEKST, og for Akershus Teater generelt, å være et inkluderende og mangfoldig teater. Et velfungerende teater inkluderer alle slags stemmer, fra alle slags bakgrunner, fra alle samfunns lag og sosiale klasser. Vi er nødt til å rekruttere bredt, skal vi sørge for at scenekunsten nå og i fremtiden har relevans i samfunnsdebatten, og reflekterer samfunnet vi lever i. For å oppnå dette har vi flere strategier:

- **Benytte et bredt sammensatt team av veiledere, med god representasjon av kunstnere med bredere bakgrunn enn norsk.** Vi legger til grunn for vår mangfoldstenkning at det er essensielt for de unge deltakerne å føle seg representert. De som er på jobb for oss skal fungere som rollemodeller. For at de unge skal assosiere seg med våre veiledere, kunne forestille seg selv i deres sted, og tro på at teatret er en arena der de er velkomne, så er det essensielt at de møter veiledere som ligner på dem.
- **Åpne opp for alle typer scenetekst.** Scenetekst er ikke bare dramatikk. Det kan være spoken word, hip hop, sangtekster, poesi, dokumentariske tekster, prosalyrikk, med mer. Alt som er skrevet for framføring på en scene er scenetekst. Ved å ha et inkluderende forhold til form, åpner vi også for deltakelse fra skrivetalenter med andre referanserammer.
- **Nå ut bredt geografisk.** Blant annet samarbeid med Fylkesbiblioteket i Akershus gjennomfører vi skrivekurs på biblioteker over hele fylket. Skolene er også en viktig samarbeidspartner.
- **Nå nyankomne ungdom.** Vi har initiert et samarbeid med Flyktingtjenesten i Skedsmo Kommune om å gjennomføre skrivekurs for deres brukergruppe.

- **Gjennomføre skrivekurs på morsmål.** Ikke alle er komfortable med å skrive kreative tekster på norsk. Akershus har en stor flerspråklig befolkning. Å få muligheten til å uttrykke seg på sitt eget morsmål er en måte å få kontakt med andre sider av sin personlighet og sine følelser, og finne råmaterialet for det kunstneriske uttrykket. Det kan dessuten være en døråpner for siden å utvikle sin skrivekunst også på andre språk – som norsk.
- **Aspirantordningen.** Vi har fått tilsagn på midler fra Norsk Kulturråds aspirantordning der «målet er å sikre ei meir mangfaldig rekruttering til kunst- og kulturrelaterte yrke». Vi ansetter en aspirant med flerkulturell bakgrunn i 2019. Vedkommende vil få vårt mangfoldsarbeid som særskilt arbeidsområde.

Vi må fange opp talentene der de er, og tilby dem scenekunsten som arena. Det tjener både vi og dem, samfunnet og kunsten, på.

UNG TEKSTs unike metode

Vår metode består av en rekke steg som til dels bygger på hverandre, selv om det også er mulig å «hoppe inn» på et hvilket som helst nivå. Detaljene i prosjektet har utviklet seg noe siden i fjor, og er spesifisert i sin nåværende form her.

Steg 1: Kurs

Det første trinnet i vår pyramide er vårt kurstilbud *Hør 'a!* Vi brukte 2018 på å etablere et samarbeid med Fylkesbiblioteket i Akershus der vi tilbyr skrivekurs til bibliotekene i regionen. Gjennom denne kursvirksomheten får vi som regel det første møtet med unge skrivetalenter. Der får også ungdommene sitt første møte med et profesjonelt teater, i en setting der de ikke har rollen som publikummer, men som kunstner. Gjennom disse møtene rekrutterer vi til skrivegruppa.

Mangfold og inspirasjon

På dette trinnet skal vi nå mange og nå bredt. Gjennom åpne og gratis arrangementer for ungdom rundt om i fylket kommer vi ungdom med interesse for teater og skrivning i møte. Kursene er alltid ledet av profesjonelle teaterkunstnere med bred kompetanse og bakgrunn. For ungdom med annen kulturbakgrunn vil det å oppleve at man er representert blant de profesjonelle aktørene være et nøkkelmoment i valget om å delta. Vår erfaring viser at ungdommene må vite at de blir sett, forstått og respektert som den de er før de tør å ytre seg. Blant flerkulturelle kunstnere vi har knyttet til oss kan vi nevne Mine Yalcin, Hina Zaidi og Hoda Arbabi. Ungdom med norsk kulturbakgrunn har lettere for å finne veien til teatret, fordi idolene som de føler seg representert av allerede er svært synlige i teatret og media. Arenaer for nivå 1 er særlig biblioteker og VGS.

Steg 2: Skrivegruppa

Teatrets faste skrivegruppe møtes annenhver uke gjennom hele året til skrivning, diskusjon og møter med gjestekursholdere. Deltakerne har muligheten til å få publisert sine beste tekster når vi en gang i året gir ut ny antologi, og de får oppleve tekstene sine framført av profesjonelle skuespillere når vi en gang i halvåret gjennomfører workshop med påfølgende visning av skrivegruppas tekster. Vi tar også med oss skrivegruppa på forestillinger og festivaler, som for eksempel Dramatikkfestivalen.

Jevnlig oppfølging

Gjennom det brede rekrutteringsarbeidet rundt om i fylket oppdager vi ungdom med en spesiell interesse som vi gjennom skrivegruppa kan følge opp over lengre tid. Skrivegruppa er på mange måter ryggsøylen i UNG TEKST, med nervetråder inn fra de geografiske ekstremitetene, og nervesignaler sent ut i hele UNG TEKST-systemet. Ungdommene som er med i skrivegruppa får tilbakemelding på sine tekster av profesjonelle mentorer og møter gjestekursholdere på høyt nivå. I 2018 hadde vi blant annet besøk av Are Kalvø, Fredrik Høyer og Malmfrid Hallum.

Steg 3: Skriveopphold og Tekstutviklingsworkshop

Blant de eldste deltakerne vi retter oss mot finnes de som nylig har avsluttet sin utdanning og er på vei ut i en uoversiktlig, konkurransepreget og overveldende virkelighet som frilanskunstnere. Tiltakene på nivå 3 er rettet spesifikt mot talenter i denne kategorien.

Profesjonelle omgivelser

- A) **Skriveopphold:** Hvert halvår gir Akershus Teater kontorplass til to unge dramatikere som sikter seg inn på en karriere som skrivende scenekunstnere / profesjonelle dramatikere. Oppholdet varer tre måneder. Dramatikerne står fritt til å arbeide med egne prosjekter, og har tilgang på profesjonell oppfølging fra teatrets ansatte; produsenter mm. Særlig er de jevnlig møtene med dramaturg en viktig del av oppholdet. Dramatikerne har også tilgang på teatrets prøvelokaler, dersom disse er ledige.

Det å skrive på et teater, midt i et aktivt produksjonsmiljø, utgjør en stor forskjell fra det å ha hjemmekontor. Oppholdet gir innblikk i hvordan et produserende teater fungerer. Den daglige kontakten med teatrets faste stab gir en viktig synergieffekt, og bidrar til å heve kvaliteten på dramatikerens arbeid. Skriveoppholdet kommer med et lite budsjett til tekstutvikling, og man har også muligheten til å få teksten sin med i vår årlige antologi.

Skriveoppholdet er en viktig del av det å gi de unge dramatikerne økt tilknytning til bransjen. Et skriveopphold gir unike muligheter for nettverksbygging gjennom de daglige møtene med etablerte frilanskunstnere som jobber på huset, og representanter for samarbeidende teatre og kompanier.

- B) **Tekstutviklingsworkshops:** I løpet av året gjennomfører vi en rekke forskjellige tekstutviklingsworkshops av varierende lengde, som kan vare alt fra en dag til en uke. De kan ta form som «lesesirkler» der manus leses rundt bordet og er gjenstand for diskusjon, eller som praktisk rettede prøver der skuespillere arbeider med teksten «på gulvet», i spill. Felles for workshopene er at de ledes av en profesjonell veileder, som regel en dramaturg, dramatiker eller regissør, og at det er involvert profesjonelle skuespillere når det arbeides «på gulvet». Målet er å utforske et uferdig manus og gjennom dette bistå dramatikerne med deres videre skriveprosess.

Noen av disse workshopene har vært organisert gjennom et samarbeid med Norsk Skuespillersenter under navnet «Prøverom Lillestrøm». Dette spesifikke tiltaket har rettet seg mot nyutdannede utøvere som arbeider med forestillinger som har ungdom som målgruppe.

Gjennom tekstutviklingsworkshops utvikles ikke bare teksten og dramatikerens ferdigheter, men også dramatikerens nettverk, gjennom møtene med veiledere og skuespillere som til daglig jobber profesjonelt med teater.

Steg 4: Co-produksjon

Hvert år velger teatret ut en til to dramatikere fra UNG TEKST som får et ferdig verk produsert med profesjonelle skuespillere. Målgruppe for disse oppsetningene er VGS og unge voksne. Oppsetningene spiller 8 – 12 forestillinger langs en fast spillerute som inkluderer både videregående skoler og kulturhus i fylket. Premierer legges alltid til Vega Scene. I 2018 var dette tilbudet organisert via teatrets co-produksjons-satsning C/O Akershus Teater. I en C/O-produksjon eier kunstnerne selv den ferdige forestillingen for videre bruk, mens Akershus Teater har bruksrett i to år, og dermed muligheten til å sende forestillingen ut på veien. I 2018 var det de unge dramatikerne Nora Bryde og Maria PM Nygren som ble valgt ut.

Kunstverket

Nivå 4 handler om å gi de unge som har kommet lengst i sin utvikling som dramatikere muligheten til å se tekstene sine produsert på scenen. Å oppleve møtet med publikum er siste steg i utviklingen av enhver tekst, og den endelige ildprøven der man merker om teksten treffer eller feiler. Å se samme forestilling spille for forskjellige publikumsgrupper og oppleve at den treffer noen, men ikke andre, er for mange en oppvekker. Men viktigst er kanskje opplevelsen å se at det man har hatt på hjertet berører et annet menneske, og at det man har skapt gjør en forskjell.

«Trickle down»

I denne fire-stegs pyramiden er det viktig for oss at det finnes det vi kaller en «trickle down»-effekt. De unge kunstnerne som har kommet lengst i sitt løp hos oss oppfordres til å gi noe tilbake til nye deltakere. Vi rekrutterer derfor bevisst veiledere og skuespillere til kurs og workshops fra egne rekker når vi har deltakere med relevant utdanning og erfaring, og ser dette også som enda en måte å gi disse kunstnerne nye ferdigheter på, denne gangen som kursholdere og rollemodeller.

Tilknytning til bransjen

Å gi deltakerne økt tilhørighet i bransjen er et viktig mål. Vi når dette målet på en rekke forskjellige måter:

- **Veiledere og skuespillere.** Vi benytter kun veiledere og skuespillere som jobber aktivt som profesjonelle kunstnere.

- **Samarbeid med Vega Scene.** Vega Scene er et nytt teaterhus i Oslo med fokus på nyskrevet dramatik. I løpet av de få månedene de har vært åpne har de allerede vist seg som et sentralt møtepunkt for teaterbransjen, med egenproduksjoner og gjestespill av høy kvalitet. Vår samarbeidsavtale innebærer at alle våre UNG TEKST-produksjoner får premiere på deres scene. Dette vil bidra til økt synlighet for unge dramatikere fra Akershus som gjennom dette får profilert seg mot det nasjonale scenekunstmiljøet.
- **Samholdet mellom deltakerne.** Å ha tilknytning til bransjen handler også om å føle tilhørighet i bransjen. De unge dramatikerne som blir kjent gjennom UNG TEKST danner i seg selv et viktig nettverk med bred kompetanse. «Nettverking» handler ikke bare om å knytte kontakter med etablerte størrelser, men også om å pleie sine umiddelbare omgivelser. Våre deltakere er ikke bare dramatikere, mange av dem jobber i tillegg som instruktører, skuespillere, spoken word-poeter med mer. For hverandre kan deltakerne være potensielle samarbeidspartnere inn i kunstneriske konstellasjoner og de kan være viktige støttespillere for hverandre i en tøff frilanshverdag, nå og inn i framtiden. Hvem vet dessuten hvilke posisjoner deltakerne i UNG TEKST vil inneha i norsk kulturbransje om fem eller ti år?
- **Åpne dører.** Vi etterstreber at Akershus Teater skal oppleves som et åpent og imøtekommende teater med ansatte det er lett å snakke med. Det skal føles naturlig for deltakerne i prosjektet å komme tilbake til oss etter endt UNG TEKST-løp som profesjonelle kunstnere og foreslå gode idéer til vårt repertoar. Vi leter aktivt blant deltakerne etter potensielle kunstnere vi kan satse på, ikke bare til det vi kaller UNG TEKST-produksjoner med VGS og unge voksne som målgruppe, men også som bidragsyttere til teatrets andre spillearenaer som DKS og Teater i Barnehagen.

Samarbeidspartnere i 2018

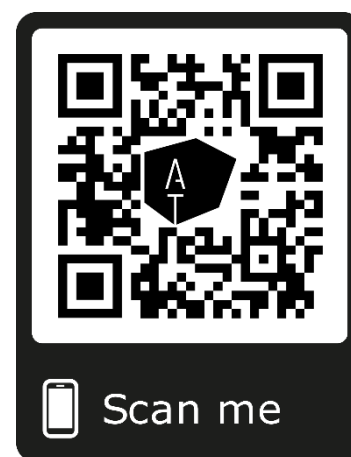
Partner	Type samarbeid	Om organisasjonen
<i>Vega Scene</i>	Premierer på UNG TEKST-forestillinger. Viktig vindu mot nasjonalt teatermiljø for de unge dramatikerne.	Nyåpnet kino og teaterhus. Fokus på ny dramatik.
<i>Norsk Skuespillersenter</i>	«Prøverom Lillestrøm» - unge scenekunstnere kan søke om veiledning og rom i utvikling av forestillinger for et ungt publikum. Planlegging av «Monologfestivalen 2019».	Nasjonalt kompetansesenter for profesjonelle scenekunstnere.
<i>Fylkesbiblioteket i Akershus</i>	<i>Hør 'a!</i> Skrivekurs og lyttboks tilbys til alle biblioteker i fylket.	Regional kompetanseorganisasjon for biblioteker i fylket.
<i>Lillestrøm Kultursenter</i>	Oppussing og åpning av nytt lokale.	Kulturhus

<i>Sentralen</i>	Spillested for forestillingen <i>Bumpy</i> .	Kulturhus
<i>Ski og Jessheim VGS</i>	Visninger av <i>Bumpy</i> .	Videregående skoler
<i>Akershus Fylkeskommune</i>	Talentutviklingsmidler	
<i>Norsk Kulturråd</i>	Aspirantordningen, ansettelse av produksjonsassistent som starter i stillingen i begynnelsen av 2019.	

Spesifikke tiltak i 2018

UNG TEKST har hatt aktivitet gjennom hele året. Tilsagn på midler fra Akershus Fylkeskommune betydde at vi kunne øke aktiviteten andre halvår.

I samarbeid med Fylkesbiblioteket i Akershus tilbyr vi **skrivekurset *Hør 'a!*** til alle biblioteker i fylket. Kursdeltakernes tekster blir spilt inn og lagt ut på vår SoundCloudprofil. På denne måten får vi et stadig voksende lydbibliotek med tekster av unge skribenter. På bibliotekene setter vi ut «Hør 'a!»-bokser som promoterer prosjektet. Ved å scanne en QR-kode gravert inn i boksen, kommer man rett til Soundcloud, og kan lytte til de innspilte tekstene. «Hør 'a!» var under planlegging vår 2018, og gjennomføringen startet høsten 2018 med kurs på Skedsmo bibliotek, Nesodden bibliotek og Nes bibliotek, i tillegg til et kurs med vår egen skrivegruppe. Bibliotekene er en av de raskest voksende kultuarenaene i Norge. De har i de siste årene fått en større og viktigere rolle som tilbyr ikke bare av utlån av bøker, men også som åsted for en rekke forskjellige arrangementer som kurs, foredrag og forestillinger. Det er viktig for oss som oppsøkende teater å kunne bidra til å utvikle bibliotekene som arena, og bistå bibliotekene spesifikt i deres satsning på ungdoms skriveferdigheter og kreative ferdigheter. *Hør 'a!* trappes opp i 2019 med kurs over hele fylket, fortsatt i samarbeid med Fylkesbiblioteket. Vi kommer til å utvide *Hør 'a!*-tilbudet på to nye arenaer i tillegg til bibliotekene: Videregående skoler folkehøgskoler i Akershus, samt flyktningemottak i fylket. Vi jobber med VGS-seksjonen i fylket, og har i 2019 fokus på å få *Hør 'a* ut til skoler i Romerike-regionen. Å tilby *Hør 'a!*-kurs til ungdom og unge voksne ved asyl- og flyktningemottak i fylket er en del av vår satsning på mangfold og inkludering. For 2019 har vi inngått samarbeid med Flyktningtjenesten i Skedsmo Kommune. På lengre sikt (2020-2021) ser vi for oss å kunne utvide prosjektet også mot ungdomsskoler.

Skrivegruppa har møttes annenhver torsdag gjennom hele året. De har hatt dyktige og profilerte gjestekursholdere som Malmfrid Hallum, Are Kalvø, Fredrik Høyer, Benjamin Lønne Røsler, Sofie Frost med flere. Skrivegruppa avsluttet året med en tekstutviklingsworkshop der profesjonelle skuespillere arbeidet med tekster gruppa har skrevet. Dette munnet ut i en lesning for publikum lørdag 15. desember.

I 2018 produserte vi to **samproduksjoner**: *Bumpy* av Nora Bryde og *Jeg er Kolibri* av Maria P.M. Nygren. Vi valgte to av de beste tekstene som er skrevet som en del av UNG TEKST og tilbød dramatikerne samproduksjon med Akershus Teater. *Bumpy* hadde premiere i september, og *Jeg er Kolibri* i november. Vi spilte skoleforestillinger på Ski og Jessheim VGS, og åpne forestillinger henholdsvis på Sentralen og Vega Scene. *Jeg er Kolibri* skal spille videre i 2019.

I 2018 har følgende fire unge dramatikere hatt **skriveopphold** ved teatret, og fått kontorplass i tre måneder samt kunstnerisk veiledning:

Sofie Frost
Benjamin Lønne Røsler
Caroline Støyva Eriksen
Heta Kerokoski

Prøverom Lillestrøm gjennomføres i samarbeid med Norsk Skuespillersenters «Prøveromsordning» der scenekunstnere kan få fem dagers gratis rom pluss faglig veiledning til å utvikle nye forestillinger. Under tittelen «Prøverom Lillestrøm» tilbyr vi rom her på Akershus Teater og veiledning fra våre ansatte til fem unge kompanier/dramatikere som utvikler forestillinger rettet mot aldersgruppen 13-18 år. Det første prøverommet fant sted i 2018, med ytterligere 4 planlagt i 2019.

Vi gir hvert år ut en **antologi** med tekster skrevet av de unge dramatikerne som er med i UNG TEKST. Det er flere grunner til at det er viktig for oss å dokumentere de unge dramatikerne verk i bokform: Verkene tilgjengeliggjøres for lesere og potensielle iscenesettere. Verkene legitimeres og gis verdi og tyngde gjennom nøye redaksjonell utvelgelse og kontekstualisering. Dramatikerne gis et verktøy til videre karrierevekst (det er av stor verdi for deres CVer som dramatikere å ha blitt utgitt). Prosjektet etterlater seg spor for ettertiden. Boken UNG TEKST AKERSHUS 2018 inneholdt tekster av ni talenter:

Anders Kristiansen
Lars T. Larsen
Regine Folkman Rossnes
Benjamin Lønne Røsler
Ida Wallin Hagberg
Amalia Sanchez Knotten
Georgiy Tatunashvili
Sofie Frost
Maria Nygren

ungTEKST Akershus ble relansert 17. oktober i forbindelse med **åpningen av vårt nye lokale** i kjelleren på Lillestrøm Kultursenter. En fullsatt sal med ungdom, politikere og kulturbransje var med på å feire at UTA nå har sin egen «hub», der mange av prosjektets aktiviteter kan finne sted. Lokalet ble åpnet av Vibeke Limi, leder av hovedutvalget for kultur, frivillighet og folkehelse i Akershus fylkeskommune. I anledning åpningen lanserte vi årets antologi. Anne-Marie Lervik, leder av kulturutvalget i Skedsmo kommune, gjennomførte den offisielle lanseringen av boka. En rekke aktiviteter skal foregå i lokalet: Lesesirkel, skrivegruppe, prøver, tekstutviklingsworkshops, lesninger og kurs.

Kvaliteten på kursholderne, veilederne og skuespillerne vi har hatt inne i prosjektet i 2018 snakker for seg selv. Malmfrid Hallum, Are Kalvø, Fredrik Høyer, Benjamin Lønne Røsler, Sofie Frost, Duc Mai The, Huy Le Vo og Janne Starup Bønes, med flere, er alle svært kompetente scenekunstnere som våre deltakere har stor nytte av å lære fra.

Statistikk – et utvalg

HVA	ANTALL
Deltakere	129
Dager med aktivitet	221
Kommuner i Akershus med aktivitet	6
Publikummere	986
Dramatikere med skriveopphold	4
Samproduksjoner	2

Tallene bør pakkes ut. I seg selv sier de ikke nok om hva som har foregått, og kvaliteten på arbeidet som gjøres pluss betydningen av innsatsen som legges inn kommer ikke tilstrekkelig til uttrykk.

Hvor er aktiviteten, og hva er den?

Når vi rapporterer aktivitet i seks kommuner så innebærer det både gjennomføring av skrivekurs på biblioteker, møter mellom dramaturg og dramatiker fra en bestemt kommune, og forestillinger spilt på videregående skoler. I tillegg til aktiviteten i eget fylke har vi også gjestet Gjøvik og Oslo med forestillinger.

Hovedvekten av vår aktivitet foregår i Skedsmo, ettersom det er her vi har kontorer og prøvelokaler, samt den nyoppussede UNG TEKST-kjelleren. Det er her skrivegruppa møtes, og her dramatikerne med skriveopphold har kontorplass. Tekstutviklingsworkshops foregår i våre prøvelokaler.

2018 var på mange måter et oppstartsår, med tilførsel av midler fra Akershus Fylkeskommune halvveis i året, og mye planleggingsaktivitet. En del prosjekter, som vårt samarbeid med bibliotekene, var i oppstartsfasen, og de første kursene skjedde først på tampen av året. Statistikken for 2019 vil derfor se ganske annerledes ut, med et høyere antall besøkte kommuner og langt flere skrivekurs.

Når det gjelder forestillingene vi produserer med utgangspunkt i tekster av de unge dramatikerne, så er vi i er i ferd med å bygge opp et større nettverk av spillesteder, inkludert flere videregående skoler, ungdomsklubber og kulturhus. Publikumstallet vårt vil derfor også øke i 2019.

Det er i det hele tatt stort potensiale for vekst når prosjektet får ordentlig fotfeste i den størrelsen det nå har fått. Vi anslår å kunne doble antallet deltakere og publikummere i 2019.

Hva er publikumsrettet aktivitet?

Som talentutviklingsprosjekt er UNG TEKST først og fremst fokusert på deltakerrettet aktivitet. Vi er opptatt av at det vi har av publikumsrettet aktivitet samtidig server de unge dramatikerne. Når Nora Bryde eller Maria Nygren reiser rundt som skuespillere i stykket de selv har skrevet, så foregår en viktig læreprosess. I møtet med publikum opplever de hvordan deres tekster til syvende og sist har innvirkning på mennesker der ute. Publikum skal få en verdifull kunstopplevelse, og setter høye krav til kvaliteten på det vi sender ut. Når en dramatiker har kommet til det punktet at forestillingen er

ute på veien for oss, så har de tatt steget over i det profesjonelle. Samtidig er kanskje verdien enda høyere for dramatikerne enn den er for publikum, med tanke på talentenes læringsutbytte.

Hvem er deltakerne, og hva er effekten av vårt tilbud?

Disse spørsmålene kan best besvares gjennom et *case study*:

Maria Petronella Muri Nygren fra Skedsmo var en av de første vinnerne av manuskonkurransen til *ungTEKSTakershus* i 2016, forløperen til det som i dag er UNG TEKST. Maria var da en helt nyutdannet skuespiller tidlig i tjuetåra. Hun deltok aktivt på skrivekurset som gikk over tre måneder. Som en del av opplegget ble det gjennomført tekstutviklingsworkshop med elever fra Lillestrøm VGS som utforsket teksten Maria jobbet med på det tidspunktet. Ettersom Maria var tidligere elev på Lillestrøm VGS satte skolen stor pris på at hun var tilbake i denne sammenhengen.

I 2017 ble Maria en av de første dramatikerne som fikk skriveopphold på teatret. Mens hun hadde kontorplass her jobbet hun med flere tekster, deriblant *Jeg er Kolibri* og *Katt savnet*, som hun selv produserte med bistand fra oss.

I 2018 tilbød vi Maria samproduksjon med *Jeg er Kolibri*. Nestor i faget Jon Tombre ble koblet på som regissør, og forestillingen ble løftet til et høyt profesjonelt nivå. Den fikk premiere på Vega Scene, og Maria begynte også å finne sin egen økonomi med forestillingen idet den spilte gjestespill på Gjøvik. Maria fortsatte å være en aktiv del av skrivegruppa, og vi rekrutterte henne inn som kursholder for *Hør 'a!*

I 2019 gjester Maria Monologfestivalen til UNG TEKST med *Katt savnet*. I løpet av året sender vi *Jeg er Kolibri* ut på veien, og Maria skal holde en rekke *Hør 'a!*-kurs for oss.

I 2020 planlegger vi å sende *Katt savnet* ut på veien for å spille for ungdom og unge voksne.

Som deltaker i UNG TEKST gjennom snart fire år har Maria beveget seg fra å være et lovende talent til en kompetent kunstner. Hun har utviklet seg som dramatiker, men i forlengelsen av det også som skuespiller, produsent og entreprenør. Gjennom forestillingene hun har produsert med støtte fra oss har hun gitt jobb til skuespillere, teknikere og regissører. Som utøver gleder hun publikummere gjennom sitt arbeid. Som kursholder har hun inspirert ungdommer i en rekke kriker og kroker i fylket. Alt dette muliggjøres av deltakelsen i UNG TEKST. Maria ville helt sikkert operert som kunstner uten oss, men vi tør påstå at kvaliteten og profesjonaliteten i arbeidet hennes har økt, frekvensen på gjennomføringen av prosjekter har økt, Marias mulighetshorisonter har økt, nettverket hennes har økt og hennes fotfeste i bransjen er styrket som følge av deltakelsen i UNG TEKST.

For oss er dette samtidig en vinn-vinn situasjon: Ressursene vi har lagt ned i å støtte Maria får vi tilbake flerfoldige ganger, når vi har muligheten til å spille Marias forestillinger og benytte henne som kursholder.

Selv om ikke alle våre deltakere går det løpet Maria har gått, så viser dette eksemplet godt potensialet i prosjektet. Det finnes et tydelig løp for de som har viljen til å legge inn det nødvendige arbeidet underveis. Det er åpenbart at UNG TEKST har alle muligheter for å gi deltakerne sterkere tilknytning til bransjen, og være en bro mellom talent og profesjonelt virke. Det viser også tydelig hvordan våre deltakere blir ressurspersoner for de som akkurat har startet. Lignende historier som Maria sin kunne vi fortalt om Nora Bryde, Benjamin Lønne Røsler, Regine Folkman Rossnes osv.

Langsiktighet

Selv om vi får mye ut av å fostre talenter, er talentutvikling ikke bare noe man gjør for sin egen del. Det er noe man gjør for talentene, klart, men det er også noe man gjør for bransjen, for publikum, for kulturlivet som helhet. Hvis vi tar et steg tilbake og ser på det store bildet så blir det tydelig at det arbeidet vi gjør nå vil bære uante frukter om fem år, ti år, femten år. Hvor er talentene våre da? Hvordan beriker de norsk scenekunst? I talentutvikling må vi tenke langsiktig. Talentutvikling er ringer i et vann. Ta for eksempel de fire dramatikerne som startet sin karriere med et skriveopphold på Akershus Teater i 2018, hvilke scener skriver de for i 2028? Hvor underviser de? Hvilke kunstinstusjoner leder de? Selv om tallet i statistikken kanskje viser «fire», så er effekten av det tallet på sikt mye, mye større.

Tilbakemeldinger

Mitt første teaterstykke VED VERDENS ENDE? startet med en trang til å uttrykke noe om menneskets forhold til naturen og om klimakrisen. De fleste kjenner til menneskets påvirkning på økosystemene på jorden og til den faretruende globale gjennomsnittstemperaturens økning, men altfor mange fortsetter å ignorere disse. Jeg ville gjøre noe med dette. Så jeg begynte å skrive. Under mitt skriveopphold på Akershus Teater i høst jobbet jeg videre med stykket, og den fikk en tydeligere retning og konflikt.

Heta Kerokoski

Heta beskriver her hvordan hun gjennom skriveoppholdet på Akershus Teater utviklet de nødvendige ferdigheter til å formulere sine tanker om klimakrisen, og om verden vi lever i. Gjennom tett oppfølging og oppbacking, og med det sentrale utgangspunktet at dramatikerens selv skal få definere hva de vil skrive, har vi kunnet forsterke en kunstnerisk vilje med nødvendig kunnskap. UNG TEKST handler om dyktiggjøring.

Takk til Øystein Ulsberg Brager – som så potensiale i meg, og oppfordret meg til å søke om skriveopphold. Takk for utfordringer og veiledning underveis i prosessen. Takk for at du holder deg ærlig, og alltid er tilstede for både meg og de andre deltakerne i ungTEKSTakershus!

Regine Folkman Rossnes

UNG TEKST handler også om å bli sett og anerkjent for sine tanker og idéer. Våre deltakere skal oppleve at det de har på hjertet har verdi, at deres meninger tas på alvor, og at vi heier fram deres ytringer. UNG TEKST bygger selvtillit hos unge dramatikere.

Erfaringer vi har gjort oss

Pilotprosjektet i 2016/17 var bygget opp som en manuskonkurranse der seks vinnere vant et tre måneders skrivekurs. I 2017/18 endret vi prosjektet med lærdom fra første runde, og fjernet konkurranseaspektet. I stedet etablerte vi skrivegruppa, fordi langsiktighet i tenkningen er en sentral forutsetning. Med midler fra fylket er den langsiktige satsningen muliggjort. Talenter trenger tid til å utvikle seg, og veien fram mot profesjonelt virke er ikke unnagjort med en manuskonkurranse. Det tar mange år å gå fra ungt talent til etablert kunstner, og de unge dramatikerne har behov for oppfølging hele veien.

Vi ser at de sjenerte ungdommene med åpenbare tekstlige talenter trenger tid til å åpne seg. Vi har deltakere som da de begynte hos oss ikke ville dele mer enn en setning, fordi det var den eneste setningen de var fornøyd med, til nå å skrive veldig interessante tekster. Vi er nødt til å ikke jobbe resultatretta for ikke å skremme vekk de som trenger lange prosesser uten press.

Vi har også bygget vår fire-stegs pyramide og differensiert den innsatsen som gjøres på hvert nivå, for å bedre kunne nå talentene der de er i sin utvikling. Etableringen av *Hør 'a!* er en sentral del av denne tankegangen, både som tilbud på et grunnleggende nivå, som rekrutteringsarena, outreach-prosjekt og en mulighet til å være tilstede i alle deler av fylket.

Vi har erfart at bibliotekene er en gunstig samarbeidspartner av mange grunner. De er en sentral arena der vi møter et bredt publikum, de har oversikt over sitt lokalmiljø, med sterk tilknytning i sin kommune. De representerer en viktig arena for oss i årene som kommer, med muligheter for mange forskjellige typer innhold, fra kurs til forestillinger.

Vi har merket at mange unge skuespillere vil skrive, og at det er viktig for oss å ha tilbud på et nivå som gir mening for de som har en profesjonell utdanning, men som ikke har etablert seg som scenekunstnere og dramatikere enda.

Vi ser at mange, om ikke alle, de unge dramatikere skriver til sin egen målgruppe, men at tekstene deres samtidig treffer voksne godt, og gir viktige innblikk i unge sinn.

Gjennom satsningen på *Bumpy* og *Jeg er Kolibri* har vi oppdaget at vi kan få merbruk av tekster skrevet i UNG TEKST inn i vår programmering som oppsøkende teater. Samtidig har vi lært av prosessene med disse to forestillingene at når helt ferske utøverne selv både skriver, produserer, regisserer og står på scenen, så går de gjennom en svært bratt læringskurve, kanskje særlig som produsenter. Vi styrket derfor *Jeg er Kolibri* med en erfaren regissør, og legger opp til at framtidige forestillinger i 2019 og framover nyter godt av et større profesjonelt produksjonsapparat.

Når vi ser rundt oss blir det tydelig at UNG TEKST, som regionalt prosjekt, samtidig har et nasjonalt ansvar. Det er ingen overflod av muligheter til å utvikle seg som ung dramatiker, og de prosjektene som finnes er ofte regionalt begrenset (som for eksempel Unge Dramatikere i Trondheim). Dramatikkens hus driver i svært liten grad med rekruttering, og fungerer som utviklingscenter for profesjonelle dramatikere. Men hvordan kommer man seg dit at man kan kalle seg profesjonell? Det forutsetter en del tekster skrevet, utgitt og satt opp. UNG TEKST er et sentralt trappetrinn på veien dit.

Til sist, men ikke minst, har UNG TEKST vokst til å bli et sentralt bein å stå på for Akershus Teater. Det er ikke lenger et sideprosjekt, men en viktig del av vår drift, og en av teatrets mest sentrale satsningsområder. De grunnleggende holdningene som UNG TEKST representerer gjennomsyrrer nå hele institusjonen, og tanken om at vi må aktivt inn i utviklingsprosesser for å skape det teatret vi vil ha, er blitt et sentralt prinsipp for alt vi foretar oss.

Team

Teamet bak UNG TEKST ble styrket i løpet av høsten. I 2018 ble prosjektet drevet av prosjektleder Øystein Ulsberg Brager i samarbeid med dramaturg Hilda Levin. I tillegg har vi benyttet en rekke eksterne kursholdere og veiledere.

Aspirant

Akershus Teater har fått midler fra aspirantordningen til Norsk Kulturråd. Ordningen har som mål å øke mangfoldet i norsk teater, og ansettelsen utgjør en naturlig del av vår mangfoldssatsning. Med midlene vi har fått skal vi ansette en produksjonsassistent i 100% stilling i ett år. Aspiranten vil ha som oppgave å medvirke til driften av UNG TEKST, men kan også få arbeidsoppgaver knyttet til andre prosjekter og produksjoner ved teatret. Søknadsfristen var 1. desember, og vi fikk inn en rekke interessante søknader. Til sist landet valget på Ellen Bendu, som ble tilbudt jobb i desember, og som tiltrer i begynnelsen av 2019.

Nettverk i fylket

UNG TEKST deltok på den første nettverkssamlingen om talentutvikling organisert av Fylkeskommunen den 1. november 2018. Vi ser fram til å bidra inn i dette fellesskapet i tiden fremover.

Oppsummering

UNG TEKST er i tillegg til en arena for utvikling av talent, en arena for ytring og deltagelse.

Uten ordet forsvinner bildet, og UNG TEKST handler om å invitere til det nye, det ukjente, og de bildene vi ikke har sett, men som vi trenger å se. Kanskje er UNG TEKST det viktigste vi gjør på Akershus Teater; å bygge fremtiden.

Det er et talentutviklingsprosjekt, men bygger også publikum og deltagelse. Det skaper nye stemmer, og nye dramatikere, og har lang tidshorisont. Men for at ønsket om å skrive for teatret ikke skal visne hen i en skuff, må vi tilby hele apparatet. Det innebærer tilgang til hele næringskjeden, og nærkontakt med alle fagområder i teatret. Og det innebærer satsing over tid.

Vi er stolte over UNG TEKST og mener det representerer en original og viktig satsing som ikke bare gir Akershus Teater et løft, men som er viktig for hele den nasjonale kulturelle infrastrukturen. I så måte gir prosjektet inspirasjon og næring til alt vi gjør. Ikke minst til ambisjonen om å være et barne- og ungdomsteater i front.

Med prøverom, festival, skrivegruppe, premierer, skrivekurs med mer, blir 2019 et svært travelt år for UNG TEKST. Vi takker for støtten til dette viktige prosjektet, og ser fram til å utvikle det videre.

Med vennlig hilsen

Øystein Ulsberg Brager
Prosjektleder for UNG TEKST

Bo Anders Sundstedt
Teatersjef

Akershus Teater